

Paper Code: 2116-A

Programme	Exam Code
Bachelor of Arts ✓	121202
Bachelor of Science ELO. ✓	121302
Bachelor of Business Administration	121702
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509502
Bachelor of Arts (Journalism and Mass Communication) ✓	116402
Bachelor of Science (Fashion Designing)	119602
Bachelor of Science (Home Science)	119702
Bachelor of Computer Applications	117902
Bachelor of Science (Information Technology)	118002
Bachelor of Science (Bio-technology)	120602
Bachelor of Science (Medical Laboratory Technology)	509702
Bachelor of Vocation (Retail Management)	122002
Bachelor of Vocation (Animation)	112802
Bachelor of Vocation (Nutrition and Dietetics)	510012
Bachelor of Vocation (Beauty and Wellness)	112602
Bachelor of Vocation (Artificial Intelligence and Data Science)	112902
Bachelor of Vocation (Hospitality and Tourism)	113002
Master of Science (Mathematics) (FYIP)	508402
Master of Science (Physics) (FYIP)	508602
Master of Arts (English) (FYIP) ✓	508502

Semester- II

Course Title: Drug Abuse: Problem, Management and Prevention (Compulsory)

Course Code: VACD-2161 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 35

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 7 marks.

Section – A

1. What is the nature of the problem drug abuse in India? Elaborate its extent in the Punjab?

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਹੱਦ ਦੱਸੋ?

भारत में नशीली दवाओं के दुरुपयोग की समस्या की प्रकृति क्या है? पंजाब में इसकी सीमा के बारे में विस्तार से बताइए?

2. What is the impact of drug addiction on family?

ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਲਤ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?

नशे की लत का परिवार पर क्या प्रभाव पड़ता है?

Section – B

3. What does "management of drug abuse" mean? How challenging it is to care for someone who is addicted.

"ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਆਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਹੈ?

नशीली दवाओं के दुरुपयोग के प्रबंधन" का क्या मतलब है?
नशे की लत में फंसे किसी व्यक्ति की देखभाल करना
कितना चुनौतीपूर्ण है।

4. What are the advantages and disadvantages of treating drug disorders using medications?

ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ
ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹਨ?

औषधियों का उपयोग करके नशीली दवाओं के विकारों के
इलाज के क्या फायदे और नुकसान हैं?

Section – C

5. How can the public be made aware of the dangers of drug usage through the media?

ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ
ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

मीडिया के माध्यम से जनता को नशीली दवाओं के उपयोग
के खतरों के बारे में कैसे जागरूक किया जा सकता है?

6. What part do educators play in encouraging a drug-free culture?

ਨਸ਼ਾ-ਮੁਕਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਕ ਕੀ
ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ?

नशा-मुक्त संस्कृति को प्रोत्साहित करने में शिक्षकों की क्या भूमिका है?

Section - D

7. Write an essay on NDPS act related with drug abuse?

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ NDPS ਐਕਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ?

नशीली दवाओं के दुरुपयोग से संबंधित एनडीपीएस अधिनियम पर एक निबंध लिखें?

8. Describe the punishments related to the various offences of drug abuse?

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

नशीली दवाओं के दुरुपयोग के विभिन्न अपराधों से संबंधित दंड का वर्णन करें?

Exam Code: BA -121202
BSC- 121302

Paper Code: 2120

Bachelor of Science (Economics)/ Bachelor of Arts

Semester – II

Course Code: BECL-2175/BARL-2175

Course Title: Macroeconomics

Time: 3 Hour

Theory: 70

Note: Instructions for the Candidates:

Candidates are required to attempt five questions, selecting at least one from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each questions carry 14 marks.

SECTION -I

Q1. Critically examine the classical theory of employment.

Q2. What do you mean by a multiplier? Discuss their static and dynamic nature.

SECTION -II

Q3. What are trade cycles? Explain policy measures to control the trade cycles.

Q4. Define investment function. Discuss the factors affecting investment decisions.

SECTION -III

Q5. Define Money. What are its major types? Also explain the functions of Money.

Q6. Discuss the Keynesian theory of liquidity preference. How it is superior to fisher's quantity Theory of money

SECTION -IV

Q7. Discuss the main causes of inflation. How it can be cured?

Q8. What is fiscal policy? Discuss the main objectives and its instruments.

Exam Code: 121202

(For Reappear Candidates Old Syllabus (2023-24))

Paper Code: 9210

Programme: Bachelor of Arts (Semester-II)

Course Title: English (Elective)

Course Code: BARL-2198 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

Section-A

1. Attempt any three of the given literary terms in about 100 words approximately. (3x4=12)

Hyperbole, Burlesque, Tragicomedy, Poetic Justice, Elegy

Section-B

2. Attempt any 12 words for transcription out of the given 16. (12x1=12)

1. Garage	2. Mango	3. Depot	4. Pencil	5. Rebel (n)	6. Laptop
7. Petrol	8. Student	9. Vehicle	10. Photo	11. Dress	12. Cadet
13. Sofa	14. Tablet	15. Madam	16. Talent		

Section-C

3. Attempt any one of the following reference to the context in about 300 words. (1x8=8)

“I leave my character behind me.”

OR

“Tale-bearers are as bad as tale-makers.”

4. Attempt any two of the following in about 500 words. (2x10=20)

- Discuss the role of gossip and scandal in The School for Scandal. How does Sheridan satirize high society through this theme?
- Analyze the character of Lady Sneerwell. How does she influence the action of the play?
- Describe the contrast between Charles Surface and Joseph Surface. What do they represent in the play?

Section-D

5. Attempt any one of the following reference to the context in about 300 words. (1x8=8)

“I want to go to America to learn story-writing.”

OR

“Conquer taste, and you will have conquered the self.”

6. Attempt any two of the following in about 500 words. (2x10=20)

- Discuss the theme of generation gap as depicted in The Vendor of Sweets. How does the conflict between Jagan and Mali represent changing social values?
- Sketch the character of Jagan. How is he portrayed as a father, a businessman, and a follower of Gandhian ideals?
- Describe how Narayan contrasts Indian and Western values in The Vendor of Sweets. How are these values embodied by Jagan and Mali?

(For Reappear Candidates Old Syllabus (2022-23))

Exam Code: 121202

Paper Code: 9209

Programme: Bachelor of Arts (Semester-II)

Course Title: English (Elective)

Course Code: BARL-2198 ✓

Time Allowed: 3 Hrs.

Total Marks: 80

Section-A

1. Attempt any three of the given literary terms in about 100 words approximately. (3x4=12)

Tragicomedy, Dramatic Monologue, Metaphor, Elegy, Point of View

2. Attempt any 12 words for transcription out of the given 16. (12x1=12)

1. talent	2. sandwich	3. wealthy	4. vehicle	5. perfect (adj)	6. handsome
7. depot	8. conduct (v)	9. dress	10. student	11. pencil	12. rabbit
13. helmet	14. sofa	15. photo	16. laptop		

Section-B

3. Attempt any one of the following references to the context in about 300 words. (1x8=8)

“Tale-bearers are as bad as tale-makers.”

OR

“No scandal about me, I hope?”

4. Attempt any two of the following in about 500 words. (2x10=20)

- How is The School for Scandal a Comedy of Manners? Explain with examples from the play.
- Why is the play called The School for Scandal? Do you think this is a good title? Give reasons.
- Describe Sir Oliver Surface as a character. How does he help us see the real behaviour of his nephews?

Section-C

5. Attempt any one of the following references to the context in about 300 words. (1x8=8)

“This is Grace. We are married. Grace, my dad.”

OR

“I want to go to America to learn story-writing.”

6. Attempt any two of the following in about 500 words. (2x10=20)

- How does R.K. Narayan show the difference between Indian and Western ways of living in the novel? How do Jagan and Mali represent these two worlds?
- Write about the character of Jagan. How does he behave as a father, a shopkeeper, and a man who respects Gandhiji's thoughts?
- How does the novel show the gap between the old and new generation? What does the fight between Jagan and Mali tell us about changing family and social values?

(For Additional Subject Candidate (2018-19))

EXAM Code: 121202

Paper Code: 8201

Programme: Bachelor of Arts (Semester-II)

Course Title: English (Elective)

Course Code: BARL-2198 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

Note: The question paper consists of four sections. Attempt five questions in all selecting one from each section and the fifth question from any of the four sections. Each question carries 16 marks.

Section-A

1. a) Attempt the four literary terms in about 100 words approximately. (4x2=8)
Metaphor, Hyperbole, Poetic Justice, Tragicomedy
- b) Attempt the given 8 words for transcription. (8x1=8)

1. hello	2. exit	3. rebel (v)	4. consume
5. student	6. photo	7. dress	8. mango
2. a) Attempt the four literary terms in about 100 words approximately. (4x2=8)
Point of View, Burlesque, Elegy, Dramatic Monologue
- b) Attempt the given 8 words for transcription. (8x1=8)

1. menu	2. cadet	3. conduct (n)	4. depot
5. pencil	6. laptop	7. napkin	8. Rabbit

Section-B

3. a) Discuss the role of Lady Sneerwell in spreading scandals in *The School for Scandal*. (1x8=8)
- b) (i) What is Maria's attitude towards gossip and scandal in *The School for Scandal*?
(ii) Describe the character of Snake in the opening act of *The School for Scandal*. (2x4=8)
4. a) Compare the characters of Charles and Joseph Surface in *The School for Scandal*? (1x8=8)
- b) (i) What impression do we get of Lady Sneerwell from Act 1 in *The School for Scandal*?
(ii) Describe the relationship between Sir Peter Teazle and his wife in *The School for Scandal*. (2x4=8)

Section-C

5. a) How is Joseph's true nature revealed in *The School for Scandal*? (1x8=8)
- b) (i) Why does Lady Teazle feel ashamed towards the end of *The School for Scandal*?
(ii) What truth does Sir Oliver find out about his nephews? (2x4=8)
6. a) Why does Sir Oliver test both Charles and Joseph? What does he learn? (1x8=8)
- b) (i) In *The School for Scandal*, what lesson does the play's ending give?
(ii) What makes the scene both funny and serious in *The School for Scandal*? (2x4=8)

Section-D

5. a) Describe Mali's behaviour before going to America and after coming back. (1x8=8)
- b) (i) What does Mali say about the sweet shop business?
(ii) How does Grace behave with Jagan? (2x4=8)
6. a) How is the relationship of Jagan and Mali full of silence and misunderstanding in *The Vendor of Sweets*? (1x8=8)
- b) (i) What advice does the cousin give to Jagan about dealing with Mali?
(ii) What does Jagan do at the end of the novel? (2x4=8)

Exam Code: 121202

Paper Code: 2147

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

Course Title: Punjabi (Elective)

Course Code: BARL - 2208

Time Allowed: 3 Hours

Maximum Marks: 70

ਨੋਟ : ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ- ਓ

1. 1700 ਈ. ਤੱਕ ਰਚੇ ਗਏ ਨਾਥ ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਭਾਗ- ਅ

3. 'ਇਕ ਸੇਰ ਕਣਕ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।
4. 'ਗਾਤੋ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ- ਏ

5. ਤੁਹਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਥਾਣੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ।
6. ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਭਾਗ - ਸ

7. ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰੋ।
8. ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

Lib 17/6/23 CC

(For Reappear Candidates Only (2023-24))

Exam Code: 121202

Paper Code: 9202

Bachelor of Arts, Semester-II

Course Title: English (Compulsory)

Course Code: BARL-2212 ✓✓

Time Allowed: 3 hrs

Total Marks: 80

Section A

Note: Attempt any ten sentences out of fifteen.

(2x10=20)

I) a) Complete the sentence using the verb given in the bracket in the correct form, present or past.

1. Cheese _____ (make) from milk.
2. The roof of the building _____ (damage) in a storm a few days ago.

b) Complete the sentences using being + the following verbs (in the correct form)

3. Steve hates _____ (keep) waiting.
4. We went to the party without _____ (invite)

c) Write questions using the passive.

5. Ask about antibiotics. (when / discovered?)
6. Ask about silver. (what / used for?)

d) Put the words in brackets in the correct order. All the sentences are questions.

7. (when / invented / the computer / was)
8. (Had/a few weeks ago/the houses/we/painted)
9. (why / this machine / doesn't / work)

e) Complete the sentences using get/got + the following verbs (in correct form):

10. Rachel works hard but does not _____ (pay) very much.
11. Please pack these things very carefully. I don't want them to ..... (damage)

f) Put the words in the correct order.

12. had / a few weeks ago / the house / we / painted
13. had / in the kitchen / fitted / some new cupboards / we've

g) Complete the sentences with say or tell (in the correct form).

14. Don't just stand there! ..... Something!
15. _____ us about your holiday. Did you have a nice?

Section-B

Note: Attempt any one letter

(1x10=10)

2. Write a letter to your cousin for Inviting to spend the holidays with you .

Or

Write a letter to your sister and Congratulate on her new job.

Note: Attempt any five out of Ten words. Each carries one mark.

(2x5=10)

3. Give a synonym.

- a) Small
- b) Quiet
- c) Strong
- d) Smart
- e) Angry
- f) Dangerous
- g) Small
- h) Victory
- i) Bad
- j) Emotion

Section-C

Note: Attempt any one question in about 400 words.

(1x10=10)

4. Comment on the significance and appropriateness of the title, 'The Doll's House'?

Or

Write a character sketch of Odarka "The Taboo".

Note: Attempt any two questions in about 150 words.

(2x5=10)

5. a) Describe the scene of exchanging lunatics in Toba Tek Singh.
b) Comment on the author's attitude towards Eveline.
c) What decision was taken by the government of India and Pakistan in Toba Tek Singh?

Section-D

Note: Attempt any one question in about 400 words.

(1x10=10)

6. a) Write a note on the theme of R.K. Narayan's essay 'Beauty and the Beast'.

Or

b) Bring out the humour in the entire episode in "My Financial Career".

Note: Attempt any two questions in about 150 words.

(2x5=10)

7. a) Why do the Rathores make only four rounds of the fire in their marriages?
b) What does the writer think about the perception of beauty?
c) Why is the camera an imperfect judge of beauty?

Exam Code: 121202

Paper Code: 2148

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

Course Title: Hindi (Elective)

(Gadhya Sahitya: Saidhantiki, Vyakarna tatha Patrkarita)

Course Code: BARL - 2268 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Maximum Marks: 70

प्रत्येक भाग में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, कुल पाँच प्रश्न करें।
पाँचवा प्रश्न किसी भी भाग में से किया जा सकता है। सभी प्रश्नों के समान
अंक हैं।

भाग - क

1. सप्रसंग व्याख्या कीजिए-

(क) सात बजते - बजते माँ का दिल धक्-धक् करने लगा। अगर चीफ
सामने आ गया और उसने कुछ पूछा, तो वह क्या जवाब देगी।
अंग्रेज को तो दूर से ही देख कर घबरा उठती थी, यह तो अमरीकी
है। न मालूम क्या पूछे। मैं क्या कहूँगी। माँ का जी चाहता कि चुपचाप
पिछवाड़े विधवा सहेली के घर चली जाएँ। मगर बेटे के हुक्म को
कैसे टाल सकती थी। चुपचाप कुर्सी पर टाँगे लटकाये वहीं बैठी रही।
(7)

(ख) प्यारी मनुष्य - जाति का सुख ही जगत के मंगल का मूल साधन है।
बिना उसके सुख के अन्य सारे उपाय निष्फल हैं। धन की पूजा से ऐश्वर्य,
तेज, बल और पराक्रम नहीं प्राप्त होते। चैतन्य आत्मा की पूजा से ही ये
पदार्थ प्राप्त होते हैं।
(7)

2. सप्रसंग व्याख्या कीजिए-

(क) भाग्य तो सब का होता है धाय माँ। ये नुपूर मेरे पैरों में पड़े हैं तो इनका
भाग्य है। मेरे पैरों की गति में गीत गाते हैं, तो इनका भाग्य और जब मेरे
पैर रुक जाते हैं। तो मौन हो जाते हैं। वह भी इनका भाग्य है। भाग्य तो
सब के साथ होता है।
(7)

- (ख) पर कोई नहीं जानता कि ये अभागे नाखून क्यों इस प्रकार बढ़ा करते हैं। काट दीजिए, वे चुपचाप दंड स्वीकार कर लेंगे, पर निर्लज्ज अपराधी की भाँति फिर छूटते ही सेंध पर हाजिर। आखिर ये इतने बेहया क्यों हैं। (7)

भाग ख

3. डॉ रामकुमार वर्मा के सामान्य परिचय पर प्रकाश डालिए। (14)
4. वापसी कहानी के आधार पर गजाधर बाबू के चरित्र चित्रण कीजिए। (14)

भाग- ग

5. कहानी की परिभाषा देते हुए इसके तत्वों का विस्तृत रूप में विश्लेषण करें। (14)
6. (क) निम्नलिखित शब्दों के विपरीताथक शब्द लिखिए:-
अनुकूल, आशा, क्रोध, खण्डन, तीव्र (5)
- (ख) निम्नलिखित शब्दों के दो-दो समानाथ शब्द लिखिए:-
गंगा, कमल, जंगल, कामदेव, असुर (5)
- (ग) निम्नलिखित अनेक शब्दों के लिए एक शब्द लिखिए:-
जिसका अन्त न हो, जो कहा न जा सके,
जो स्त्री अभिनय करें, जो अपनी हत्या आप करें। (4)

भाग - घ

7. निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों की हिन्दी लिखिए।
Advertisement, Box, Cartoons, communication, Layout, Bulletin, Defamation, Editorial, Feedback, Interview, Local News, Press release, Monthly Magazine, Sting operation (14)
8. (क) अपने नगर निगम के अध्यक्ष को पत्र लिखकर मुहल्ले की सफाई न होने की शिकायत कीजिए। (7)
- (ख) बैंक में नया खाता खोलने हेतु पत्र लिखिए। (7)

Exam Code: 121202

Paper Code: 2125

Programme: Bachelor of Arts Semester -II

Course Title: An Introduction to Archaeology

Course Code: BARL 2270 ✓

Examination Time: 3 Hours

Max. Marks: 70

Note: Attempt five questions, selecting at least one question from each Section in 1000 words and the fifth question may be attempted from any of the four Sections. Each question carries 14 marks

SECTION - A

1. Give the definition and aims of archaeology.
2. Discuss the relation between archaeology and Social Sciences

SECTION - B

3. Discuss the stages of development of archaeology in India.
4. What are some important underwater discoveries made in India?

SECTION - C

5. How do archaeologists use soil layers to understand the age of artefacts?
6. What laws help protect old buildings and archaeological sites?

SECTION - D

7. What can we learn from old things found in the ground about past people and their lives?
8. Why is it important for people to know about archaeology?

Hindi Version

खंड - क

1. पुरातत्व की परिभाषा और उद्देश्य बताइए।
2. पुरातत्व और सामाजिक विज्ञान के बीच संबंधों पर चर्चा कीजिए

खंड - ख

3. भारत में पुरातत्व के विकास के चरणों पर चर्चा कीजिए।
4. भारत में पानी के अंदर की गई कुछ महत्वपूर्ण खोजें क्या हैं?

खंड - ग

5. पुरातत्वविद कलाकृतियों की आयु को समझने के लिए मिट्टी की परतों का उपयोग कैसे करते हैं?
6. कौन से कानून पुरानी इमारतों और पुरातात्विक स्थलों की सुरक्षा में मदद करते हैं?

खंड - घ

7. जमीन में मिली पुरानी चीजों से हम अतीत के लोगों और उनके जीवन के बारे में क्या सीख सकते हैं?
8. लोगों के लिए पुरातत्व के बारे में जानना क्यों महत्वपूर्ण है?

Punjabi Version

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਏ

1. ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
2. ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਬੀ

3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੋਜਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਸੀ

5. ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ?
6. ਕਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਡੀ

7. ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?
8. ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ?

Exam Code: 121202
(80)

Paper Code: 2129

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

Course Title: History (History of India (C 1000-A.D. 1707)

Course Code: BARL-2273

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Attempt three questions, selecting one question from first three Units in about 1000 words. Attempt both questions from Unit IV. Each question carry 14 marks.

Unit-I

1. Examine the causes responsible for the success of Turk invaders against the Indians.
2. What were the difficulties faced by Qutubuddin Aibak and explain the achievements of Qutubuddin Aibak?

Unit-II

3. Give an account of various plans of Muhammad Tughlaq and explain their failure.
4. Give a brief account of the rise and growth of Vijay Nagar Empire.

Unit-III

5. Write a detailed note on Din-i-Ilahi. Why did it fail?

6. What do you know about the Manasbdari system, write its main features and defects.

Unit-IV

(COMPULSORY UNIT/ ATTEMPT BOTH QUESTIONS)

7. Answer any Seven questions in about 25-30 words.

Each question will carry 2 marks.

- a. Where was Shivaji kept in Jail?
  - b. Who influenced Shivaji in his childhood.
  - c. When and where was Shivaji born?
  - d. What is Treaty of Purander?
  - e. Name the two Mughal commanders sent to defeat Shivaji who succeeded Shivaji?
  - f. What was the name given to the central cabinet of Shivaji. How was his Prime Minister known as?
  - g. Name the four major central ministers of Shivaji.
  - h. In how many states the kingdom of Shivaji was divided? How was the highest official of the state known?
  - i. Name the yard stick used to measure land under Shivaji's rule. How was the land classified?
  - j. What was Asht Pardhan.
8. Locate any seven places on the political map of India and explain their importance in 5 lines: Delhi, Panipat, Lahore, Agra, Fatehpur Sikri, Daultabad, Kalanaur, Ahmednagar, Golconda and Bijapur.

Hindi version

नोट:— लगभग 1000 शब्दों में पहली तीन इकाइयों में से एक प्रश्न का चयन करते हुए तीन प्रश्नों का उत्तर लिखो। इकाई IV से दोनों प्रश्नों को हल करें। प्रत्येक प्रश्न 14 अंक का होगा।

सैक्शन—ए

1. भारतीयों पर तुर्क आक्रमणकारियों की सफलता के लिए उत्तरदायी कारणों का परीक्षण कीजिए।
2. कुतुबुद्दीन ऐबक को किन कठिनाइयों का सामना करना पड़ा और कुतुबुद्दीन ऐबक की उपलब्धियों की व्याख्या करें?

सैक्शन—बी

3. मुहम्मद तुगलक की विभिन्न योजनाओं का विवरण दीजिए तथा उनकी असफलता की व्याख्या कीजिए।
4. विजय नगर साम्राज्य के उत्थान और विकास का संक्षिप्त विवरण दीजिए।

सैक्शन—सी

5. दीन-ए-इलाही पर एक विस्तृत टिप्पणी लिखिए। यह विफल क्यों हुआ?

6. मनसबदारी व्यवस्था के बारे में आप क्या जानते हैं, इसकी प्रमुख विशेषताएं एवं दोष लिखिए।

सैक्शन—डी

7. अनिवार्य इकाई/दोनों प्रश्नों के उत्तर 25—30 शब्दों में दें—
प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का होगा
- शिवाजी को जेल में कहाँ रखा गया था?
  - शिवाजी को बचपन में किसने प्रभावित किया था।
  - शिवाजी का जन्म कब और कहाँ हुआ था।
  - पुरंदर की सन्धि क्या है?
  - शिवाजी को हारने के लिए भेजे गए दो मुगल सेनापतियों के नाम बताइए। शिवाजी का उत्तराधिकारी कौन था?
  - शिवाजी के केंद्रीय मंत्रिमंडल को क्या नाम दिया गया था? उनके प्रधानमंत्री को किस नाम से जाना जाता था?
  - शिवाजी के चार प्रमुख केंद्रीय मंत्रियों के नाम बताइए।
  - शिवाजी का राज्य कितने राज्यों में विभाजित था? राज्य के सर्वोच्च अधिकारी को कैसे जाना जाता था?
  - शिवाजी के शासन में भूमि को नापने के लिए प्रयुक्त मापदण्ड का नाम लिखिए। भूमि का वर्गीकरण कैसे किया गया?
  - अष्ट परधान क्या था?
8. भारत के राजनीतिक मानचित्र पर किन्हीं सात स्थानों का पता लगाएं और उनके महत्व को 5 पंक्तियों में समझाएं : दिल्ली, पानीपत, लाहौर, आगरा,, फतेहपुर सीकरी, दौलताबाद, कलानौर, अहमदनगर, गोलकुंडा और बीजापुर।

Punjabi Version

ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਗਭਗ 1000 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ ਜੋ ਯੂਨਿਟ ਜ਼ੜ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਯੂਨਿਟ-1

1. ਤੁਰਕ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।
2. ਕੁਤੁਬੁੱਦੀਨ ਐਬਕ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕੁਤੁਬੁੱਦੀਨ ਐਬਕ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?

ਯੂਨਿਟ-2

3. ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਗਲਕ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
4. ਵਿਜੇ ਨਗਰ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ।

ਯੂਨਿਟ-3

5. ਦੀਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਇਹ ਅਸਫਲ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ?
6. ਤੁਸੀਂ ਮਨਸਬਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-4

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਯੂਨਿਟ / ਦੋਵੇਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ)

7. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਹਰੇਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ
- ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ?
  - ਕਿਸਨੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ?
  - ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ?
  - ਪੁਰੰਦਰ ਦੀ ਸੰਧੀ ਕੀ ਹੈ?
  - ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦੋ ਮੁਗਲ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ। ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਣ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਿਆ?
  - ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਕੀ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ?
  - ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
  - ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦਾ ਰਾਜ ਕਿੰਨੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ? ਰਾਜ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ?
  - ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਸੋਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?
  - ਅਸ਼ਟ ਪਰਧਾਨ ਕੀ ਸੀ?
8. ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਤ ਸਥਾਨ ਲੱਭੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ 5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ:-
ਦਿੱਲੀ, ਪਾਣੀਪਤ, ਲਾਹੌਰ, ਆਗਰਾ, ਫਤਿਹਪੁਰ ਸੀਕਰੀ, ਦੋਲਤਾਬਾਦ, ਕਲਾਨੌਰ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ, ਗੋਲਕੁੰਡਾ ਅਤੇ ਬੀਜਾਪੁਰ।

Exam Code: 121202

Paper Code: 2137

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

Course Title: Human Rights (International Dimensions)

Course Code: BARL-2295 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section – A

1. Write a note on Human Rights and UN charter.
2. Discuss the Universal Declaration of Human Rights.

Section – B

3. Write a note on UN Council on Human Rights.
4. Discuss UN General Assembly.

Section – C

5. Write a note on World Health Organization (WHO).
6. Discuss the important of International Labour Organization (ILO).

Section – D

7. Write a note on International Covenant on Educational, Scientific and Cultural Rights (ICESCR), 1966.
8. Discuss problems of Human Rights Enforcement.

(HINDI VERSION)

नोट: अभ्यर्थियों को प्रत्येक खंड से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने हैं। पाँचवाँ प्रश्न किसी भी खंड से हल किया जा सकता है। प्रत्येक प्रश्न 14 अंकों का है।

खंड - ए

1. मानवाधिकार और संयुक्त राष्ट्र चार्टर पर एक नोट लिखें।
2. मानवाधिकारों की सार्वभौमिक घोषणा पर चर्चा करें।

खंड - बी

3. मानवाधिकारों पर संयुक्त राष्ट्र परिषद पर एक नोट लिखें।
4. संयुक्त राष्ट्र महासभा पर चर्चा करें।

खंड - सी

5. विश्व स्वास्थ्य संगठन (डब्ल्यूएचओ) पर एक नोट लिखें।
6. अंतर्राष्ट्रीय श्रम संगठन (आईएलओ) के महत्व पर चर्चा करें।

खंड - डी

7. शैक्षिक, वैज्ञानिक और सांस्कृतिक अधिकारों पर अंतर्राष्ट्रीय वाचा (आईसीईएससीआर), 1966 पर एक नोट लिखें।
8. मानवाधिकार प्रवर्तन की समस्याओं पर चर्चा करें।

Exam Code: 121202

Paper Code: 2142

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

Course Title: Philosophy (Ethics: Western and Indian)

Course Code: BARL-2377 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section – A

1. Discuss the nature, scope and utility of Ethics.
2. State the relation of Ethics with Religion.

Section – B

3. Give a detailed account of Plato's theory of cardinal Virtues.
4. Critically examine Bentham's Quantitative Utilitarianism. How does it differ from Mill's Qualitative Utilitarianism?

Section – C

5. State the main principles of Karma Yoga as propounded in Bhagavad Gita. What is the significance of Nishkama Karma and Loksamgraha in our life?
6. Discuss the main principles of Sikh Ethics. State the concept of Sewa and Parupkar.

Section – D

7. Give a detailed account of Four Noble Truths and Eight Fold Path as propounded in Buddhism.
8. State the Mahavratas in Jainism. How are these significant for the attainment of Kaivalya?

Exam Code: 121202
(60)

Paper Code: 2138

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

Course Title: Political Science (Political Theory-II)

Course Code: BARL-2406 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note :- Attempt 5 questions. Selecting at least one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each questions carries 14 marks. Answer should be in 1000 words.

Section A

1. Define Political System. Describe its functions.
2. What is meant by Political Socialization? Discuss its various agencies.

Section B

3. Define the concept of power. Discuss its features and various sources.
4. Define Authority. Discuss its various characteristic and kinds.

Section C

5. What do you mean by Rights? Explain different kinds of Rights.
6. Discuss the concept of Liberty and its various safeguards.

Section D

7. Define Democracy. Describe its main characteristics.
8. Critically evaluate Elitist Theory of Democracy.

Hindi Version

नोट:— कुल पाँच प्रश्न करें। प्रत्येक सैक्शन में से एक प्रश्न करें। पाँचवा प्रश्न किसी भी सैक्शन से भी किया जा सकता है। प्रत्येक प्रश्न के ~~सोलह~~ 14 अंक हैं। उत्तर लगभग 1000 शब्दों में होना चाहिए।

सैक्शन—A

1. राजनीतिक प्रणाली को परिभाषित करें। इसके कार्यों (Functions) का वर्णन करें।
2. राजनीतिक समाजीकरण से क्या समझते हैं? इसकी विभिन्न एजेंसियों की व्याख्या करें।

सैक्शन—B

3. शक्ति की धारणा (Concept of Power) को परिभाषित करें। इसकी विशेषताओं और विभिन्न स्रोतों पर चर्चा करें।
4. सत्ता (Auhorty) को परिभाषित करें। इसकी विभिन्न विशेषताओं एवं किस्मों की चर्चा करें।

सैक्शन—C

5. अधिकार से आप क्या समझते हैं? विभिन्न प्रकार के अधिकारों की व्याख्या कीजिए।
6. स्वतंत्रता (Concept of Liberty) की धारणा और इसके विभिन्न सुरक्षा (Safeguards) उपायों पर चर्चा करें।

सैक्शन-D

7. लोकतंत्र को परिभाषित करें। इसकी प्रमुख विशेषताएँ (Main Characteristics) बताइये।
8. लोकतंत्र के विशिष्ट वर्गीय सिद्धांत (Elitist Theory of Democracy) का आलोचनात्मक मूल्यांकन करें।

Exam Code: 121202

Paper Code: 2132

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

**Course Title: Public Administration (Indian
Administration)**

Course Code: BARL-2414 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section – A

1. Discuss Union-State Legislative and Financial Relations.
2. Critically examine the features of Indian Federalism.

Section – B

3. Write a note on the Appointment of the Prime Minister of India. Give his Powers and Position.
4. Discuss the Composition and Functions of the Supreme Court of India.

Section – C

5. Examine the role of a Deputy Commissioner in District Administration.
6. Discuss the Powers and Position of the Governor of a State.

Section – D

7. Examine the relationship between the Political Executive and Civil Servants.
8. Discuss the issues related to Generalists and Specialists.

नोट: अभ्यर्थियों को प्रत्येक खंड से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे।
पाँचवाँ प्रश्न किसी भी खंड से हल किया जा सकता है।
प्रत्येक प्रश्न 14 अंकों का है।

खंड - ए

1. संघ-राज्य विधायी और वित्तीय संबंधों पर चर्चा करें।
2. भारतीय संघवाद की विशेषताओं की आलोचनात्मक जाँच करें।

खंड - बी

3. भारत के प्रधान मंत्री की नियुक्ति पर एक नोट लिखें।
उनकी शक्तियाँ और स्थिति बताएँ।
4. भारत के सर्वोच्च न्यायालय की संरचना और कार्यों पर चर्चा करें।

खंड - सी

5. जिला प्रशासन में डिप्टी कमिश्नर की भूमिका की जाँच करें।
6. किसी राज्य के राज्यपाल की शक्तियों और स्थिति पर चर्चा करें।

खंड - डी

7. राजनीतिक कार्यपालिका और सिविल सेवकों के बीच संबंधों की जाँच करें।
8. सामान्यज्ञों और विशेषज्ञों से संबंधित मुद्दों पर चर्चा करें।

For Reappear Candidates Old Syllabus (2021-22), (2022-23))

Paper Code: 9206

Programme	Course Code	Exam Code
Bachelor of Arts	BARM-2124	121202
Bachelor of Science (Economics)	BECM-2124	121302

Semester II**Course Title: Computer Applications (Vocational) (Programming in C)****Time Allowed: 3 Hours****Max. Marks: 50**

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 10 marks.

Section-A

Q1) What do you mean by flowchart? Explain use of various shapes involved in flowchart with the help of an example.

Q2) Explain:-

- User defined Data Types
- Types of Errors

Section-B

Q3) Explain Do While statement with syntax and examples.

Q4) Explain:-

- Unary Operator
- I/O in C programming

Section-C

Q5) How a function is called in C programming? Explain recursion function with the help of suitable example.

Q6) What is string? Explain various string functions. With suitable examples.

Section-D

Q7) What is Structures? Make a structure named teacher with appropriate data items.

Q8) What is pointer? Explain its limitations. What are different types of pointers? Also explain various pointer arithmetic.

For Reappear Candidates Only (2023-24)

Paper Code: 9205

Programme	Course Code	Exam Code
Bachelor of Arts	BARM-2124 ✓	121202
Bachelor of Science (Economics)	BECM-2124	121302

Semester II**Course Title: Computer Applications (Vocational) (Programming in C)****Time Allowed: 3 Hours****Max. Marks: 50**

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 10 marks.

Section-A

Q1) What do you mean by flowchart? Explain use of various shapes involved in flowchart with the help of an example.

Q2) Explain:-

- Derived Data Types
- Initializing a variable

Section-B

Q3) Explain switch statement with syntax and examples.

Q4) Explain:-

- Ternary Operator
- Format Specifiers

Section-C

Q5) Explain multidimensional array in detail with examples.

Q6) What is string? How array of strings is created? Explain various string functions.

Section-D

Q7) What is Structures? Make a structure named student with appropriate data items.

Q8) What is pointer? Explain its uses. Differentiate between void and null pointer? Also explain various pointer arithmetics.

Paper Code: 2119

Programme	Course Code	Exam Code
Bachelor of Arts	BARM-2124 ✓	121202 ✓
Bachelor of Science (Economics)	BECM-2124 ✓	121302 ✓

Semester-II

Course Title: Computer Applications (Vocational) (Introduction to Programming using Python)

Examination Time: 3 Hrs

Max. Marks: 40

Note: Attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 8 marks.

SECTION-A

Q1) Define flowchart and also explain various advantages of using flowchart.

Q2) Write a program to print 'Hello' message in Python.

SECTION-B

Q3) Define lists and tuple in Python. Also discuss difference in both.

Q4) Discuss the operators that Python supports in detail.

SECTION-C

Q5) Discuss any six built-in functions that are used in tuple.

Q6) What is module and package in Python? Explain how can you access a module written in Python from C?

SECTION-D

Q7) Explain in detail about Python files and operations that can be performed on files with examples.

Q8) How to open and close a file in Python? Explain by taking suitable example.

Paper Code: 2124

Programme	Course Code	Exam Code
Bachelor of Arts	BARM-2450 ✓	121202
Bachelor of Science (Economics)	BECM-2450 ✓	121302

Semester - II**Course Title: Statistical Analysis using Excel****Time Allowed: 3 Hours****Max Marks: 30**

Note: Students are required to attempt five questions, selecting at least one from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 6 marks. Simple calculators can be allowed to make necessary calculations.

Section A

1. Discuss the uses and function of statistics.
2. Find the mean from the following data:

Age	4-8	8-12	12-16	16-20	20-24	24-28	28-32	32-36	36-40
Persons	11	13	16	14	6	9	17	6	4

Section B

3. Find out variance from the following data:

X	1	2	3	4	5	6	7
F	6	12	18	26	16	10	8

4. Calculate the mean deviation using median for wages:

Wages (Rs.)	30- 32	32- 34	34- 36	36- 38	38- 40	40- 42	42- 44
Labourers	12	18	16	14	12	8	6

Section C

5. From the following find out the correlation between the marks from an IQ test for two different groups:

Group X	110	105	105	105	130	100	90	100	100	110
Group Y	120	110	105	100	135	120	95	100	95	120

6. Define coefficient of Correlation. Also discuss its various properties.

Section D

7. Discuss the relationship between coefficient of correlation and regression. Also explain various properties of coefficient of regression.

8. From the following data find out Regression equation of Y on X

X	11	7	9	5	8	6	10
Y	10	8	6	5	9	7	11

Paper Code: 2121

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Science (Economics)	121302	BECL-2453
Bachelor of Arts	121202	BARL-2453

Semester-II**Course Title: Quantitative Techniques (Quantitative Techniques-II)****Time Allowed: 3 Hours****Max. Marks: 70**

Note: Candidates are required to attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

SECTION-A

1. (a) The demand and supply laws are respectively given by $4q + 9p = 48$ and $p = \frac{1}{9}q + 2$. Find the equilibrium price and quantity. What additive tax will cause the price to increase by $\frac{8}{5}$ per unit?

(b) How many terms of the series $9 + 12 + 15 + \dots$ amount to 306?

2. (a) The sum of the squares of two positive numbers is 233 and one of the numbers is less than the twice of the other. Find the numbers.

(b) Solve for x and y:

$$8x - 9y = 6xy; 10x + 6y = 19xy.$$

SECTION-B

3. (a) Show that the points $(-1,1)$, $(5,-3)$, $(8,-5)$ are collinear. Also write the equation of the straight line on which they lie.

(b) How many different words can be generated with the letters of MISSISSIPPI? In how many distinct permutations do the four I's not come together?

4. (a) For the sets $A = \{x, y, z, u, v, w, s\}$, $B = \{y, z, u, w, r, t\}$ and $C = \{x, u, w, r, s, t\}$. Verify that $(A \cup B) \cap C = (A \cap C) \cup (B \cap C)$.
 (b) The line $2x - 3y - 4 = 0$ is perpendicular bisector of the line AB and co-ordinates of A are $(-3, 1)$. Find the co-ordinates of B.

SECTION-C

5. (a) If $f(x) = 5^x$, check whether $f(x-y) = \frac{f(x)}{f(y)}$ and $f(x+y) = f(x)f(y)$
 (b) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 3} \left(\frac{1}{x-3} - \frac{3}{x^2-3x} \right)$
 6. (a) Draw the graph of the equation $3x + 2y - 5 = 0$. Use the graph to determine (i) The value of y when x is 3. (ii) The value of x when y is 7.
 (b) $f(x) = \frac{x-|x|}{2}$, $x \neq 0$ and $f(0) = 0$. Discuss the continuity at $x=0$.

SECTION-D

7. (a) Check whether $\frac{d}{dx} \left(\frac{\log x}{x} \right) = \frac{1-\log x}{x^2}$
 (b) If $y = \frac{(2-5x)^3}{x^2-1}$, find $\frac{dy}{dx}$.
 8. (a) If $x = \frac{2at}{1+t^2}$, $y = \frac{2b(1-t^2)}{1+t^2}$, find $\frac{dy}{dx}$.
 (b) The demand curve for the monopolist is $2p = 100 - q$. Find total revenue, average revenue and marginal revenue. At what value of q, $MR = 0$. Also find the price when $MR = 0$.

Exam Code: 121202
(20)

Paper Code: 2141

Programme: Bachelor of Arts Semester-II

Course Title: Sanskrit (Elective) (Kavya, Vyakarna Evam Anuvaad)

Course Code: BARM-2466 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 100

1. प्रश्न-पत्र का माध्यम हिन्दी है।

2. उत्तर हिन्दी, संस्कृत, पंजाबी, अंग्रेजी में से किसी भी भाषा में दिए जा सकते हैं।

नोट:- इस प्रश्न पत्र में कुल चार सैक्शन हैं- (ए से डी) विद्यार्थी सभी सैक्शन में से एक-एक प्रश्न करेंगे तथा किसी एक सैक्शन से दोनों प्रश्न करेंगे। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं। (14 अंक)

Section-A

1. निम्नलिखित श्लोकों की सप्रसङ्ग व्याख्या कीजिए -

14 अंक

१. अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः ।
ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्माऽपि तं नरं न रक्षयति ॥

२. स्वायत्तेकान्तगुणं विधात्रा विनिर्मितं छादनमज्ञतायाः ।
विशेषतः सर्वविदां समाजे विभूषणं मौनमपण्डितानाम् ॥

३. साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः साक्षात्पशु पुच्छविषाणहीनः ।
तृणं न खादन्नपि जीवमानस्तद्भागधेयं परमं पशूनाम् ॥

४. शास्त्रोपस्कृतशब्दसुन्दरगिरः शिष्यप्रदेयागमाः
विख्याताः कवयो वसन्ति विषये यस्य प्रभोर्निधनाः ।
तज्जाड्यं वसुधाधिपस्य सुधियस्त्वर्थं विनाऽपीश्वराः
कुत्स्याः स्युः कुपरीक्षकाः न मणयो यैर्धतः पातिताः ॥ १६ ॥

2. (क) मूर्खपद्धति का विवेचन नीतिशतकम् के आधार पर कीजिए।

7 अंक

(ख) नीतिशतकम् के अनुसार विद्वत् पद्धति की श्लोकों के उदाहरण सहित स्पष्ट कीजिए

7 अंक

Section - B

3. निम्नलिखित श्लोकों की सप्रसङ्ग व्याख्या कीजिए -

14 अंक

१. यद्वात्रा निजभालपट्टं लिखितं स्तोकं महद्वा धनम्
तत्प्राप्नोति मरुस्थलेऽपि नितरां भेरौ ततो नाधिकम् ।
तद्धीरो भव वित्तवत्सु कृपणां वृत्तिं वृथा मा कृथाः
कूपे पश्य पयोनिधावपि घटो गृह्णाति तुल्यं जलम् ॥
२. सत्याऽनृता च परुषा प्रियवादिनी च
हिंसा दयालुरपि चाऽर्थापरा वदान्या ।
नित्यव्यया प्रचुरनित्यधनागमा च
वाराङ्गनेव नृपनीतिरनेकरूपा ॥
३. लाङ्गलचालनमधश्चरणावपातम्
भूमौ निपत्य वदनोदतदर्शनं च ।
श्वा पिण्डदस्य कुरुते गजपुङ्गवस्तु
धीरं विलोकयति चाटुशतैश्च भुङ्क्ते ॥
४. प्रारभ्यते न खलु विघ्नभयेन नीचैः
प्रारभ्य विघ्नविहिता विरमन्ति मध्याः ।
बिघ्नैः पुनः पुनरपि प्रतिहन्यमानाः
प्रारभ्य चोत्तमजनाः न परित्यजन्ति ॥

4. निम्नलिखित सूक्तियों की सप्रसङ्ग व्याख्या कीजिए -

14 अंक

१. न त्वस्य दुग्धजलभेदविधौ प्रसिद्धाम् ।
वैदग्ध्यकीर्तिमपहर्तुमसौ समर्थः ।
२. मैत्री चाप्रणयात्समृद्धिरनयात्यागात्प्रमादाद्धनम् ।
३. अवस्था वस्तूनि प्रथयति च सङ्कोचयति ।
४. नानाफलं फलति कल्पलतेव भूमिः ।

Section - C

5. निम्नलिखित शब्दों के शब्दरूप लिखिए -

14 अंक

१. साधु
२. नदी
३. गुरु
४. एक (पुल्लिङ्ग)

6. (क) निम्नलिखित उपपद विभक्तियों के योग में प्रयुक्त विभक्ति बताइए

14 अंक

१. नमः
२. अन्तरा
३. निकषा
४. समया
५. समम्
६. परितः
७. सर्वतः

(ख) निम्नलिखित उपपद विभक्तियों के प्रयोग से संस्कृत में वाक्य बनाइए -

7 अंक

१. साकम्
२. अलम्
३. धिक्
४. समया
५. परितः
६. सह
७. निकषा

Section - D

7. निम्नलिखित धातुओं के साथ निर्दिष्ट प्रत्यय लगाकर निष्पन्न रूप लिखिए -

7 अंक

१. कृ + अनीयर्
२. श्रू + तव्यत्
३. शक् + तुमुन्
४. दा + क्त्वा
५. स्मृ + क्तवत्
६. दृश् + क्त
७. गम् + क्त्वा

8. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए -

14 अंक

१. सत्सङ्गति से बुरे विचार नष्ट हो जाते हैं।
२. खेल के मैदान में बारह खिलाड़ी हैं।
३. जो कल्याणकारी है उसे आज ही करो।
४. विपत्ति मित्रता की कसौटी है।
५. ईश्वर की माया विचित्र है।
६. प्राचीनकाल में तक्षशिला विश्वविद्यालय विश्वविख्यात था।
७. संसार में कोई भी सर्वज्ञ नहीं है।

Exam Code: 121202

Paper Code: 2135

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

Course Title: ^{Sociology} (Fundamentals of Sociology-II)

Course Code: BARL-2475 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section – A

1. Define Role? Discuss role conflict and importance of role?

ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਭੂਮਿਕਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸਹਤਕ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

2. Critically discuss Ogburn's theory of 'Cultural Lag'?

ਓਗਬਰਨ ਦੇ 'ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅੰਤਰਾਲ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ

ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

ਓਗਬਰਨ ਦੇ 'ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਅੰਤਰਾਲ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

Section – B

3. Define Caste? Discuss its characteristics?

ਜਾਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

ਜਾਤੀ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

4. What are the various factors that affect social mobility?
ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕ
ਕੀ ਹਨ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਕ
ਕੀ ਹਨ?

Section – C

5. Define social control? What purpose does it serve?
ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਹ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਦੀ
ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ?
6. Define Folkways? What are its features?
ਲੋਕ-ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?
ਲੋਕਮਾਰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?

Section - D

7. What is social deviance. Give different factors causing
deviation?
ਸਮਾਜਿਕ ਭਟਕਣਾ ਕੀ ਹੈ? ਭਟਕਣਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ
ਕਾਰਕ ਦੱਸੋ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਵਿਚਲਨ ਕੀ ਹੈ? ਵਿਚਲਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
8. Discuss various types of crimes?
ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

(For Reappear Candidates Old Syllabus (2023-24))

Exam Code: 121202

Paper Code: 9204

Programme: Bachelor of Arts (Semester-II)

Course Title: Sociology (Fundamentals of Sociology -II)

Course Code: BARL-2475 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

Note: Attempt five questions in all selecting at least one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries equal (16) marks.

Section-A

1. Define social structure? Discuss role conflict?
ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਟਕਰਾਅ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇ? ਭੂਮਿਕਾ ਸੰਬੰਧ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇ?
2. Critically discuss Ogburn's theory of 'Cultural Lag'?
ਓਗਬਰਨ ਦੇ 'ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅੰਤਰਾਲ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
ਓਗਬਰਨ ਦੇ 'ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਅੰਤਰਾਲ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

Section-B

3. Give in detail various biological basis of stratification?
ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੈਵਿਕ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ?
ਸ਼ਰੀਰਕਰਣ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਜੈਵਿਕ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
4. What are the various factors that affect social mobility?
ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ?

Section-C

5. What do you mean by social control? What purpose does it serve?
ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੀ ਆਪ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਇਸਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ?
6. Define Folkways? Discuss its characteristics?
ਲੋਕ-ਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
ਲੋਕਮਾਰਗ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

Section-D

7. What is social deviance. Give different factors causing deviation?
ਸਮਾਜਿਕ ਭਟਕਣਾ ਕੀ ਹੈ? ਭਟਕਣਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕ ਦੱਸੋ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਵਿਚਲਨ ਕੀ ਹੈ? ਵਿਚਲਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
8. Write a note on Crime?
ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?
ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?

Exam Code: 121202
(40)

Paper Code: 2145

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

Course Title: Cosmetology (Vocational)

Course Code: BARM-2147 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 40

Note: Attempt five question, selecting at least one question from each section The Fifth question may be attempted from any section. Each question carries equal 8 marks

Section —A

1. Explain the structure of the nail and label the Diagram?
2. Explain:-
Primary and Secondary colors.

Section-B

3. Discuss the disorders of Nails?
4. (a) Discuss the selection of colors according to occasion?
(b) How colors are selecting according to session?

Section-C

5. What is visual poise? Discuss about corrective stance?
6. Explain the yoga and explain their benefits?

Section-D

7. Discuss the walking and sitting style in visual poise?
8. Explain the term yoga and their rules?

Exam Code: 121202
(20)

Paper Code: 2139

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

Course Title: Indian Classical Dance (Kathak)

Course Code: BARM-2156 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 35

Note: Attempt five questions out of eight. selecting at least one question from each section. Fifth question can be attempted from any section. All question carry equal marks.

Section-A

1. Define the following:-
Kasak, Masak, Gat, Bhav. 2+2+1.5+1.5
2. Give a detailed note an Eyebrow movements. 7

Section-B

3. What do you know about Asanyukto Mudras? Write in detail. 7
4. Define folk Dance. Explain folk dances of Rajasthan with its music, costume style. 7

Section-C

5. Write an essay on "Importance of Lehar in Kathak Dance?" 7
6. How instrumental music is important in dance. Explain. 7

Section-D

7. Write the following in notation:-

- (i) One Tihai and one thaat in Thap taal.
- (ii) Thah, Chougun laykaries of Dadra Taal.

3.5+3.5

8. Write the following:-

- (i) Description of Ek-Taal and Thap taal
- (ii) Ekgun and Tigun Layakaries of Thap taal.

3.5+3.5

Hindi version

नोट:- सभी भागों में से 1-1 प्रश्न करते हुए। पांचवां प्रश्न किसी भी भाग में से कीजिए। सभी प्रश्नों के अंक समान 7 हैं।

भाग-1

1. निम्नलिखित की परिभाषा लिखिए—
कसक, मसक, गत, भाव 2+2+1.5+1.5
2. भूँ सनतालन पर पक विस्तृत नोट दीजिए। 7

भाग-2

3. संयुक्त मुद्रा के बारे में आप क्या जानते हैं? विस्तारपूर्वक लिखिए। 7
4. लोक नृत्य की परिभाषा दीजिए। राजस्थान के लोक नृत्यों के उनके संगीत, पोशाक तथा शैली सहित वर्णन कीजिए। 7

भाग-3

5. कथक नृत्य में 'लहरा के महत्व' पर एक निबंध लिखिए। 7
6. नृत्य में वाद्याय संगीत कैसे महत्वपूर्ण है? वर्णन कीजिए। 7

भाग-4

7. निम्नलिखित के लिपीबद्ध कीजिए—
  1. झपताल के एक तिहाई और पक ठाट।
  2. दादरा ताल की ठाह तथा चौगुण लयकारी। 3.5+3.5
8. निम्नलिखित को लिखिए—
  1. पक ताल तथा झपताल का परिचय दीजिए।
  2. झपताल की एकगुण तथा तिगुण लयकारी। 3.5+3.5

Punjabi Version

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 1-1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੀ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ (7) ਹਨ।

ਭਾਗ-1

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ:-
ਕਸਕ, ਮਸਕ, ਗਤ, ਭਾਵ। 2+2+1.5+1.5
2. ਭਰਵੱਟੇ ਸੰਚਾਲਨ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 7

ਭਾਗ-2

3. ਸੰਯੁਕਤ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ। 7
4. ਲੋਕ ਨ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਨ੍ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ, ਪੋਸ਼ਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 7

ਭਾਗ-3

5. ਕੱਧਕ ਨ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ 'ਲਹਿਰਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ' ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ। 7
6. ਨ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ ਸੰਗੀਤ ਕਿਵੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 7

ਭਾਗ-4

7. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਪੀਬੱਧ ਕਰੋ:
  1. ਝੱਪਤਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਥਾਟ।
  2. ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਠਾਹ ਅਤੇ ਦੋਗੁਣ ਲੋਅਕਾਰੀ। 3.5+3.5
8. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ:
  1. ਏਕਤਾਲ ਅਤੇ ਝੱਪਤਾਲ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ।
  2. ਝੱਪਤਾਲ ਦੀ ਇੱਕਗੁਣ ਅਤੇ ਤਿਗੁਣ ਲੋਅਕਾਰੀ। 3.5+3.5

Exam Code: 121202

Paper Code: 2146

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

Course Title: English (Elective)

Course Code: BARM - 2198

Time Allowed: 3 Hours

Total Marks: 50

SECTION A

1. Attempt any three of the given literary terms in about 100 words approximately.

(3x3=9)

Hyperbole, Burlesque, Tragicomedy, Poetic Justice, Elegy

SECTION B

2. Attempt any 9 words for transcription out of given 12.

(9x1=9)

a. Garage	b. mango	c. Depot	d. Pencil
e. Rebel (n)	f. laptop	g. Petrol	h. student
i. Vehicle	j. photo	k. dress	l. Cadet

SECTION C

3. Attempt any one of the following reference to the context in about 300 words.

(1x6=6)

“I leave my character behind me.”

OR

“Tale-bearers are as bad as tale-makers.”

4. Attempt any two of the following in about 500 words.

(2x5=10)

- Discuss the role of gossip and scandal in The School for Scandal. How does Sheridan satirize high society through this theme?
- Analyze the character of Lady Sneerwell. How does she influence the action of the play?
- Describe the contrast between Charles Surface and Joseph Surface. What do they represent in the play?

SECTION D

5. Attempt any one of the following reference to the context in about 300 words.

(1x6=6)

“I want to go to America to learn story-writing.”

OR

“Conquer taste, and you will have conquered the self.”

6. Attempt any two of the following in about 500 words.

(2x5=10)

- Discuss the theme of generation gap as depicted in The Vendor of Sweets. How does the conflict between Jagan and Mali represent changing social values?
- Sketch the character of Jagan. How is he portrayed as a father, a businessman, and a follower of Gandhian ideals?
- Describe how Narayan contrasts Indian and Western values in The Vendor of Sweets. How are these values embodied by Jagan and Mali?

Exam Code: 121202
(20)

Paper Code: 2144

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

Course Title: Fashion Designing and Garment Construction
(Vocational) (Fashion Designing-II)

Course Code: BARM-2237 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 30

Note: Attempt five questions, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any Section. All question carry equal marks (6 marks)

Section — I

1. Explain fashion forecasting with its measurements and indicators? 6
2. Write a note on different source of inspirations? 6

Section — II

3. Write a note on structure of fashion market? 6
4. Explain merchandising in detail? 6

Section — III

5. How Fashion shows help in promotion of fashion, explain with examples? 6
6. Write a note on Advertising and Publicity? 6

Section — IV

7. Write a brief note on Mill showroom, Factory Outlets Catalogue retail with examples? 6
8. Explain the following store:-
- Boutique
  - Chain store
- (3X2)

Exam Code: 121202
(20)

Paper Code: 2136

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

Course Title: Fine Arts (Drawing and Painting)

Course Code: BARM-2245

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 30

Note: Students are required to attempt five questions out of eight. Selecting at least one question from each section. Fifth question can be attempted from any section. Each question carries 6 marks.

Section-A

1. What do you mean by Mauryan Pillars? Explain Bull Capital in detail.
2. Write a detailed note on Yakshi and Yaksha.

Section-B

3. Write a detailed note on Karle and Bhaja caves in detail.
4. Explain Bharhut sculptures in details.

Section-C

5. Discuss in detail about Sanchi Stupa.
6. What do you know about Amaravati sculpture explain in detail.

Section-D

7. Explain Seated Buddha from Katra, and Head of Buddha.
8. Give a detailed on Gandhara Art and Standing Bodhisattava in detail.

Punjabi Verison

ਸੈਕਸ਼ਨ-ੳ

1. ਮੋਰੀਆ ਥੰਮਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਬੁਲ ਕੈਪੀਟਲ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ।
2. ਯਕਸ਼ੀ ਅਤੇ ਯਕਸ਼ ਉੱਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਅ

3. ਕਾਰਲੇ ਅਤੇ ਭਾਜਾ ਗੁਛਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
4. ਭਾਰੂਤ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ੲ

5. ਸਾਂਚੀ ਸਤੂਪ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
6. ਤੁਸੀਂ ਅਮਰਾਵਤੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਸੀ

7. ਕਟੜਾ ਤੋਂ ਬੈਠੇ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
8. ਗੰਧਾਰ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਬੋਧੀਸਤਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ।

Exam Code: 121202
(20)

Paper Code: 2133

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

**Course Title: Home Science (Family Resource Management
and Physiology)**

Course Code: BARM-2284

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 50

Note: The Candidates are required to attempt five questions selecting at least one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries 10 marks.

Section-A

1. How application of Principles of Art helps in flower arrangements?
2. (a) Which basic considerations should be followed while selecting the furniture?
(b) What is home management? Give the detail of the steps followed in management process?

Section-B

3. Give in detail about planning of budget? What is family budget?

4. Write notes on the following:
  - a) Human and Non-Human resources
  - b) Causes and Effects of fatigue

Section-C

5. How digestion of Carbohydrates and Proteins takes place. Explain with the help of suitable diagram and flowchart?
6. Explain structure and functions of alimentary canal?

Section-D

7. Write notes on the following:
  - a) Functions of Kidney
  - b) Mechanism of Respiration of Kidney
8. What are the functions and structure of skin? Explain diagrammatically.

Hindi version

सैक्शन—ए

1. कला के सिद्धांतों का प्रयोग फूलों की सजावट में कैसे मदद करता है?
2. क. फर्नीचर का चयन करते समय किन बुनियादी बातों का पालन किया जाना चाहिए?
ख. गृह प्रबंधन क्या है? प्रबंधन प्रक्रिया में अपनाए गए चरणों का विवरण दें?

सैक्शन—बी

3. बजट की योजना के बारे में विस्तार से बताएं? पारिवारिक बजट क्या है?
4. निम्नलिखित पर नोट्स लिखें:
क. मानव और गैर—मानवीय संसाधन
ख. थकान के कारण और प्रभाव

सैक्शन—सी

5. कार्बोहाइड्रेट और प्रोटीन का पाचन कैसे होता है। उपयुक्त चित्र एवं फलोचार्ट की सहायता से समझाइये?
6. आहार नाल की संरचना और कार्यों की व्याख्या करें?

सैक्शन—डी

7. निम्नलिखित पर नोट्स लिखें:
क. किडनी के कार्य
ख. श्र्वास की क्रियाविधि
8. त्वचा के कार्य एवं संरचना क्या हैं? चित्रात्मक रूप से समझाइये?

Exam Code: 121202
(20)

Paper Code: 9207.

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

**Course Title: Home Science (Family Resource Management
and Physiology)**

Course Code: BARM-2284

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 60

Note: The Candidates are required to attempt five questions selecting at least one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries 12 marks.

Section-A

1. How application of Principles of Art helps in flower arrangements?
2. (a) Which basic considerations should be followed while selecting the furniture?
(b) What is home management? Give the detail of the steps followed in management process?

Section-B

3. Give in detail about planning of budget? What is family budget?

4. Write notes on the following:
  - a) Human and Non-Human resources
  - b) Causes and Effects of fatigue

Section-C

5. How digestion of Carbohydrates and Proteins takes place. Explain with the help of suitable diagram and flowchart?
6. Explain structure and functions of alimentary canal?

Section-D

7. Write notes on the following:
  - a) Functions of Kidney
  - b) Mechanism of Respiration of Kidney
8. What are the functions and structure of skin? Explain diagrammatically.

Hindi version

सैक्शन—ए

1. कला के सिद्धांतों का प्रयोग फूलों की सजावट में कैसे मदद करता है?
2. क. फर्नीचर का चयन करते समय किन बुनियादी बातों का पालन किया जाना चाहिए?
ख. गृह प्रबंधन क्या है? प्रबंधन प्रक्रिया में अपनाए गए चरणों का विवरण दें?

सैक्शन—बी

3. बजट की योजना के बारे में विस्तार से बताएं? पारिवारिक बजट क्या है?
4. निम्नलिखित पर नोट्स लिखें:
क. मानव और गैर-मानवीय संसाधन
ख. थकान के कारण और प्रभाव

सैक्शन—सी

5. कार्बोहाइड्रेट और प्रोटीन का पाचन कैसे होता है। उपयुक्त चित्र एवं फलोचार्ट की सहायता से समझाइये?
6. आहार नाल की संरचना और कार्यों की व्याख्या करें?

सैक्शन-डी

7. निम्नलिखित पर नोट्स लिखें:
  - क. किडनी के कार्य
  - ख. श्रवास की क्रियाविधि
8. त्वचा के कार्य एवं संरचना क्या हैं? चित्रात्मक रूप से समझाइये?

Exam Code: 121202

Paper Code: 2131

Programme: Bachelor of Arts Semester -II

Course Title: Journalism and Mass Communication (Vocational)

Course Code: BARM-2313 ✓

Examination Time: 3 Hours

Max. Marks: 50

Note: Attempt five questions, selecting at least one question from each Section and the fifth question may be attempted from any of the four Sections. Each question carries 10 marks.

SECTION - A

- Q1. How has Cable TV changed the news consumption habits in India?
Q2. Discuss the various format for radio with examples.

SECTION-B

- Q3. Analyze the importance of the Directorate of Film Festivals in promoting Indian cinema globally.
Q4. Explain the role of DAVP and Field Publicity.

SECTION-C

- Q5. What are the key recording and editing equipment's in electronic media?
Q6. Define Audio-Visual media and list its major characteristics.

SECTION-D

- Q7. a) Define news
b) Sources of news
c) Hard news
d) Soft news
Q8. Define print media and discuss the characteristics of print media.

Exam Code: 121202

Paper Code: 2140

Programme: Bachelor of Arts (Semester – II)

Course Title: Music (Vocal)

Course Code: BARM-2366 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 35

Note: Attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 07 marks.

SECTION – A

1. Define the following terms of music: Murki, Gamak, Khatka.

निम्नलिखित संगीत के शब्दों को परिभाषित करें: मुरकी, गमक, खटका।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ: ਮੁਰਕੀ, ਗਮਕ, ਖਟਕਾ।

(2+3+2=7 Marks)

2. Write detailed biography and musical contribution of Pt. Onkar Nath Thakur.

पंडित ओंकार नाथ ठाकुर की विस्तृत जीवनी और संगीत में उनके योगदान को लिखें।

ਪੰਡਿਤ ਓਂਕਾਰ ਨਾਥ ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(7 Marks)

SECTION – B

3. Discuss the importance of Time Theory in determining the performance time of Ragas.

रागों के प्रदर्शन समय को निर्धारित करने में समय सिद्धांत के महत्व पर चर्चा करें।

ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(7 Marks)

4. What is "Suhaag" in Punjabi culture? Describe its features as a wedding song form.

ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮੇਂ "ਸੁਹਾਗ" ਕਿਆ ਹੈ? ਵਿਆਹ ਗੀਤ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਇਸਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾओं का वर्णन करें।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ "ਸੁਹਾਗ" ਕੀ ਹੈ? ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

(2+5=7 Marks)

SECTION - C

5. Define the following Gurmat Sangeet terms: Ashtpadi, Ank.

ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ: ਅਸ਼ਟਪਦੀ, ਅੰਕ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ: ਅਸ਼ਟਪਦੀ, ਅੰਕ।

(4+3=7 Marks)

6. Describe the musical role and legacy of Bhai Mardana Ji in Sikh and Indian music history.

ਸਿੱਖ ਔਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਮੇਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਭੂਮਿਕਾ ਔਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

(7 Marks)

SECTION - D

7. Write the description, notation and features of Chartaal (12 Matras).

ਚਾਰਤਾਲ (12 ਮਾਤਰਾ) ਦਾ ਵਿਵਰਣਨ ਔਰ ਸਵਰਲਿਪਿ ਲਿਖੋ।

ਚਾਰਤਾਲ (12 ਮਾਤਰਾ) ਦਾ ਵਿਵਰਣ, ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

(7 Marks)

8. Write brief details about Raga Bhimplasi.

ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਵਿਵਰਣ ਲਿਖੋ।

ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪਿਤ ਵਰਣਨ ਲਿਖੋ।

(7 Marks)

Exam Code: 121202
(40)

Paper Code: 2134

Programme: Bachelor of Arts
Semester-II

Course Title: Physical Education

Course Code: BARM-2384 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 40

Note: Candidate are required to attempt Five questions, selecting at least one question from each section. The fifth Questions may be attempted from any section. All question carry 8 marks.

Section-A

1. Describe the Structure and Functions of Cell.
2. What is the meaning of Muscular System? Explain different types and structure of Muscles.

Section-B

3. Describe the Pre, during and Post Competition diet for Sportspersons.
4. Why do we need water? Discuss its advantages and disadvantages of taking less water.

Section-C

5. Describe the concept of Hygiene and explain the Hygiene Problems of Educational Institutions and their Remedial Measures.
6. How is Water Polluted What are the effects of polluted water on an individual's health also discuss its remedial measures.

Section-D

7. Write about the concept of first aid. Explain the first aid in case of snake Bite and Drowning.
8. Write about the Effects of Alcohol and Smoking on health.

(Hindi version)

सैक्शन—ए

1. कोशिका की संरचना एवं कार्यों का वर्णन कीजिए।
2. मांसपेशीय तंत्र का क्या अर्थ है? मांसपेशियों के विभिन्न प्रकार और संरचना को समझाइये।

सैक्शन—बी

3. खिलाड़ियों के लिए प्रतियोगिता से पहले, उसके दौरान और बाद के आहार का वर्णन करें।
4. हमें पानी की आवश्यकता क्यों है? कम पानी लेने के फायदे और नुकसान की चर्चा करें।

सैक्शन—सी

5. स्वच्छता का वर्णन करें और शैक्षिक संस्थानों की स्वच्छता समस्याओं और उनके उपचारात्मक उपायों की व्याख्या करें।
6. जल प्रदूषित कैसे होता है? किसी व्यक्ति के स्वास्थ्य पर प्रदूषित जल का क्या प्रभाव पड़ता है, इसके उपचारात्मक उपायों पर भी चर्चा की गई है।

सैक्शन—डी

7. प्राथमिक चिकित्सा की अवधारण के बारे में लिखें। सांप के काटने और डूबने की स्थिति में प्राथमिक उपचार के बारे में बताएं।
8. शराब और धूम्रपान के स्वास्थ्य पर पड़ने वाले प्रभावों के बारे में लिखें।

(Punjabi version)

ਸੈਕਸ਼ਨ-ੳ

1. ਸੈੱਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
2. ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਅ

3. ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
4. ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਦੇ ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ੲ

5. ਸਫਾਈ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫਾਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
6. ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਸ

7. ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। ਸੱਪ ਦੇ ਡੰਗਣ ਅਤੇ ਡੁੱਬਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
8. ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਸਿਗਰਟਨੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

Exam Code: 121202
(30)

Paper Code: 2130

Programme: Bachelor of Arts Semester-II

Course Title: Psychology (Psychological Processes)

Course Code: BARM-2443

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 50

Candidates are required to attempt five questions, selecting at least one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries equal 10 marks. For question comprising subparts, respective marks are mentioned. The use of a non-programmable calculator and statistical tables is allowed.

Section-A

1. What do you understand by 'Absolute and Differential Thresholds? How do Weber's and Fechner's Laws explain the differential threshold? 5+5
2. How do you define the 'Point of Subjective Equality' in the context of Psychophysics? Describe the procedure to find the Point of Subjective Equality using the Method of Average Error. 4+6

Section-B

3. What is 'Emotional Intelligence'? How did Robert Sternberg describe Intelligence? 4+6
4. Compare Spearman's and Cattell's theories of Intelligence. 10

Section-C

5. How do you define the term 'Personality'? Describe some of the perspectives on Personality as proposed by various theorists in the field of Psychology. 4+6
6. What are the major differences between subjective and projective techniques of assessment? Write in detail about any one Subjective technique mentioning the content, procedure and interpretation pattern used in that technique. 5+5

Section-D

7. Write a detailed note on the following terms, mentioning their meaning, uses, merits and demerits.
  - Average/Mean Deviation 4
  - Quartile Deviation 3
  - Variance 3
8. Calculate the Standard Deviation of the following scores.

Score range	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60
Frequency	3	5	5	7	12	10	6	6	4	2

10

(FOR REAPPEAR CANDIDATES ONLY (2023-24))

Exam Code: 121202
(30)

Paper Code: 9201

Programme: Bachelor of Arts Semester-II

Course Title: Psychology (Psychological Processes)

Course Code: BARM-2443 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 60

Candidates are required to attempt five questions, selecting at least one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries equal 12 marks. For question comprising subparts, respective marks are mentioned. The use of a non-programmable calculator and statistical tables is allowed.

Section-A

1. What do you understand by 'Absolute and Differential Thresholds? How do Weber's and Fechner's Laws explain the differential threshold?
2. How do you define the 'Point of Subjective Equality' in the context of Psychophysics? Describe the procedure to find the Point of Subjective Equality using the Method of Average Error.

Section-B

3. What is 'Emotional Intelligence'? How did Robert Sternberg describe Intelligence?
4. Compare Spearman's and Cattell's theories of Intelligence.

Section-C

5. How do you define the term 'Personality'? Describe some of the perspectives on Personality as proposed by various theorists in the field of Psychology.
6. What are the major differences between subjective and projective techniques of assessment? Write in detail about any one Subjective technique mentioning the content, procedure and interpretation pattern used in that technique.

Section-D

7. Write a detailed note on the following terms, mentioning their meaning, uses, merits and demerits.
  - Average/Mean Deviation
  - Quartile Deviation
  - Variance
8. Calculate the Standard Deviation of the following scores.

Score range	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60
Frequency	3	5	5	7	12	10	6	6	4	2

Paper Code: 2118

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121202	BARM-2134 ✓
Bachelor of Science (Economics)	121302	BECEM-2134 ✓
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSM-2134 ✓

Semester-II

Course Title: Computer Science (Programming in C)
(50)

Time Allowed: 3 Hours**Max Marks: 40**

Note: - Each question carries equal 8 marks. Students are required to attempt five questions, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section.

SECTION - A

1. Explain various features of C programming language?
Also explain the process of compiling and executing the C program. 8
2. Explain with examples:-
  - a) Decision Tree
  - b) Pseudocode 2x4=8

SECTION - B

3. (a) Differentiate between the use of continue and break statement with suitable example.
(b) Explain logical operators with example. $2 \times 4 = 8$
4. Explain various I/O functions used in C with examples.

8

SECTION - C

5. What do you mean by two-dimensional array. How it is initialized and traversed? 8
6. Write a program to find factorial of a number using recursion. 8

SECTION - D

7. What do you mean by structure? Explain with an example. How pointers are used in it? 8
8. Explain with an example:—
  - a) Pointer arithmetic
  - b) Static variable $2 \times 4 = 8$

Lib 14/6/25 K.M.V.-II (EVE)

Paper Code: 2117

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121202	BARL-2333 ✓✓
Bachelor of Science (Non-Medical)	121302	BSNL-2333 ✓✓
Bachelor of Science (Economics)		BECL-2333 ✓✓
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-2333 ✓✓

Semester-II**Course Title: Mathematics (Calculus)****(50)****Time Allowed: 3 Hours****Max Marks: 70**

Note: Attempt five questions in all selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. All questions carry equal marks.

Section-A

- (a) Prove that $\sqrt{5}$ is not a rational number. Hence show that $\sqrt{2} - \sqrt{5}$ is an irrational number. (7)

(b) Find l.u.b and g.l.b. (if they exist) of the set $\left\{ \frac{2+x}{2-x} : 0 \leq x \leq 1 \right\}$ (7)

2. (a) Find the points of inflexion of the curve $y = x^{\frac{5}{3}} - 5x^{\frac{2}{3}}$ (7)

- (b) Find the value of k for which $f(x)$ defined as $f(x) = \begin{cases} x^2 + 2x + k, & x \neq 0 \\ -3, & x = 0 \end{cases}$ is continuous at $x=0$ (7)

Section-B

3. (a) State and prove Leibnitz's Theorem. (7)
- (b) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 0} \left(\cot^2 x - \frac{1}{x^2} \right)$. (7)
4. (a) State Taylor's Theorem. Hence Express $f(x) = 2x^3 + 7x^2 + x - 6$ in powers of $(x - 2)$. (7)
- (b) Find $\frac{d}{dx} [x^x + (\sinh x)^x]$ (7)

Section-C

5. (a) Find the equation of the cubic which has the same asymptotes as the curve $x^2y - xy^2 + xy + y^2 + x - y = 0$ and passes through the points $(0,0)$, $(0,1)$ and $(1,0)$ (7)
- (b) Show that the parabola $y^2 = 4ax$ has no asymptotes. (7)

6. (a) If $x + \frac{1}{x} = 2 \cos \theta$, prove that $x^n - \frac{1}{x^n} = \pm 2i \sin n\theta$.

(7)

(b) If ξ is the primitive 8th root of unity, find $(x - \xi)(x - \xi^3)(x - \xi^5)(x - \xi^7)$.

(7)

Section-D

7. (a) Use substitution $e^x = z$ to evaluate

$$\int \frac{1}{\sinh x + 3 \cosh x} dx \quad (7)$$

(b) Evaluate $\int_0^{\frac{\pi}{2}} \frac{1}{1 + \sqrt{\tan x}} dx \quad (7)$

8. (a) Obtain a reduction formula for $\int \sec^{2n+1} x dx$.

Hence evaluate $\int \sec^5 x dx. \quad (7)$

(b) Evaluate $\int_0^1 x^5 (1 - x^2)^{\frac{5}{2}} dx. \quad (7)$

Paper Code: 2112

Programme	Course Code	Exam Code
Bachelor of Arts	BARL-2212 ✓	121202 ✓
Bachelor of Science (Non-Medical)	BSNL-2212 ✓	121302 ✓
Bachelor of Science (Medical)	BSML-2212 ✓	121302 ✓
Bachelor of Science (Economics)	BECL-2212 ✓	121302 ✓
Bachelor of Science (Computer Science)	BCSL-2212 ✓	121302 ✓

Semester-II**Course Title: Appreciating English Literature -1****Examination Time: 3 Hrs****Max. Marks: 70**

Note: Attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

SECTION A**1. NOTE: All questions are compulsory in this section:****Use your own ideas to complete these sentences. Use -ing.**

- i) She's a very interesting person. I always enjoy _____
- ii) I'm not feeling very well. I don't fancy _____
- iii) I'm afraid there aren't any chairs. I hope you don't mind _____
- iv) It was a beautiful day, so I suggested _____.

Put in some or any:

- i) We didn't buy _____ flowers.
- ii) Tonight I'm going out with _____ friends of mine.
- iii) Have you seen _____ good movies recently?
- iv) I'd like _____ information about what there is to see in this town.
- v) I didn't have _____ money. I had to borrow .

Write sentences with both ... and ... / neither ... nor ... / either ... or ...

- vi) Chris was late. So was Pat. Both Chris and Pat were late. _____
- vii) He didn't say hello, and he didn't smile. _____
- viii) It was a boring movie. It was long too. The movie _____
- ix) Joe doesn't have a car. Sam doesn't have one.
- x) Emily speaks German and she speaks Russian too.

2. NOTE: All questions are compulsory in this section:

Put a, an or the wherever necessary.

- i) I am fed up with doing _____ same thing everyday.
- ii) Can you recommend _____ good restaurant.
- iii) 'Are you going away next week?' No _____ week after that.'
- iv) _____ river Volga flows in the Caspian sea.

Put the correct form of verb:

- v) We decided to _____ by train. (travel)
- vi) Are you interested in _____ with us. (work)
- vii) Lina is used to _____ alone. (live)
- viii) We _____ about the problem. (talk)

Put the words in brackets in correct order:

- i) (Why/ happy/you/ happy)?
- ii) (wonder/ I/ is/ old/how/Tom)?
- iii) (We/ afraid/missing/were/of/train/our).
- iv) (I/ basketball/ prefer/ football/to).

Change the underlined parts where necessary:

- i) The hair of David is very long.
- ii) How old is the son of Helen and Andy? (1X14=14)

SECTION B

3. (a) Write a letter to your uncle thanking him for the present he has sent to you on your birthday.

(b) Fill in the blanks with 'a', 'an', or no article (-):

- 1. She gave me _____ very useful information.

2. I'm looking for ____ job in the city.
3. There isn't ____ bread left in the kitchen.
4. Can you recommend ____ good restaurant nearby?
5. We had ____ beautiful weather during our trip.

Complete the sentences using "my own," "your own," "by yourself," etc.:

6. Why do you need to borrow my car? Why don't you ____?
7. Paul never goes to a barber. He _____. (Cut)
4. (a) Write a letter to your younger brother advising him to give up smoking.

(b) Complete the questions using do, does, or did:

1. Where ____ you buy this jacket?
2. What time ____ the train leave?
3. Why ____ she look upset?
4. ____ you enjoy the party yesterday?
5. How often ____ they visit their grandparents?

Rewrite the sentence as negative questions:

6. You are coming to the party.
7. She knows the answer. (7+7=14)

SECTION C

5. (a) Discuss the theme of the story "The Umbrella".
- (b) Write a character sketch of Iona. (The Lament)
6. (a). Write a note on the author's attitude towards Kelveys and Burnells girls in the story 'The Dolls's House'.
- (b) Attempt a character sketch of the Bachelor in "The Story Teller".

(7+7=14)

SECTION D

7. (a) Comment on the lady's remark-----"I never eat anything for luncheon" in the story. (The Luncheon)
- (b) Explain the significance of the title 'The Shroud'.

8. (a) Write down a note on the theme of frustration and hope in the story 'The Taboo'.

(b) Explain the theme of casteism in the story 'A Strand of Cotton'.

(7+7=14)

Paper Code: 2105

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121202	BARL-2031 ✓
Bachelor of Science (Non-Medical)	121302	BSNL-2031 ✓
Bachelor of Science (Medical)		BSML-2031 ✓
Bachelor of Science (Economics)		BECL-2031 ✓
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-2031 ✓
Bachelor of Commerce	121102	BCRL-2031
Bachelor of Business Administration	121702	BBRL-2031
Bachelor of Arts (Journalism and Mass Communication)	116402	BJML-2031 ✓
Bachelor of Science (Fashion Designing)	119602	BFDL-2031 ✓
Bachelor of Science (Home Science)	119702	BHSL-2031 ✓
Bachelor of Computer Applications	117902	BCAL-2031
Bachelor of Science (Information Technology)	118002	BITL-2031
Bachelor of Science (Bio-Technology)	120602	BBTL-2031 ✓
Bachelor of Science (Medical Laboratory Technology)	509702	BMLL-2031 ✓
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509502	BBML-2031

Semester- II

Course Title: Basic Punjabi

(50)

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

ਨੋਟ: ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਹਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-1

1. ਨਾਂਵ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸ ਕੇ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
2. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-II

3. ਵਾਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ 10 ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਕ ਬਣਾਓ?
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਵਾਕ ਅਤੇ ਹੁਕਮੀ ਵਾਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ ਅਤੇ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਅਤੇ ਦਸ ਹੁਕਮੀ ਵਾਕ ਬਣਾਓ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-III

5. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ ਲਿਖੋ।
  - i. ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ
  - ii. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ
  - iii. ਮੋਬਾਇਲ ਦੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀਆਂ
6. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਖਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੱਠ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ-
  - i. ਉੱਚੀ ਦੁਕਾਨ ਫਿੱਕਾ ਪਕਵਾਨ
  - ii. ਸਹਿਜ ਪੱਕੇ ਹੋ ਮੀਠਾ ਹੋਵੇ
  - iii. ਇੱਕ ਅਨਾਰ ਸੌ ਬਿਮਾਰ

- iv. ਹੰਕਾਰਿਆ ਸੋ ਮਾਰਿਆ
- v. ਚਿੰਤਾ ਚਿਖਾ ਬਰਾਬਰ
- vi. ਦਾਲ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਹੋਣਾ
- vii. ਘਰ ਦਾ ਭੇਤੀ ਲੰਕਾ ਢਾਹੇ
- viii. ਜਿਹੜੇ ਗੱਜਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵਰਦੇ ਨਹੀਂ
- ix. ਇੱਕ ਅਨਾਰ ਸੋ ਬਿਮਾਰ
- x. ਆਪ ਕੁੱਚਜੀ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼

ਸੈਕਸ਼ਨ-IV

7. ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇ।
8. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੱਠ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਕਿ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ-

- i. ਉਂਗਲ ਕਰਨੀ
- ii. ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਰੜਕਣਾ
- iii. ਸਿਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ
- iv. ਲਾਲ ਪੀਲਾ ਹੋਣਾ
- v. ਧੱਕਾ ਲਗਣਾ
- vi. ਈਦ ਦਾ ਚੰਦ ਹੋਣਾ
- vii. ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ
- viii. ਉੱਡਦੇ ਫਿਰਨਾ
- ix. ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਣਾ
- x. ਉਸਤਾਦੀ ਕਰਨੀ

Paper Code: 9221

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121202	BARL-2031
Bachelor of Science (Non-Medical)	121302	BSNL-2031
Bachelor of Science (Medical)		BSML-2031
Bachelor of Science (Economics)		BECL-2031
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-2031
Bachelor of Commerce	121102	BCRL-2031
Bachelor of Business Administration	121702	BBRL-2031
Bachelor of Arts (Journalism and Mass Communication)	116402	BJML-2031
Bachelor of Science (Fashion Designing)	119602	BFDL-2031
Bachelor of Science (Home Science)	119702	BHSL-2031
Bachelor of Computer Applications	117902	BCAL-2031
Bachelor of Science (Information Technology)	118002	BITL-2031
Bachelor of Science (Bio-Technology)	120602	BBTL-2031
Bachelor of Science (Medical Laboratory Technology)	509702	BMLL-2031
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509502	BBML-2031

Semester- II

Course Title: Basic Punjabi

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

ਨੋਟ: ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਹਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 16 ਅੰਕ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-I

1. ਨਾਂਵ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸ ਕੇ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
2. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-II

3. ਵਾਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ 10 ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਕ ਬਣਾਓ?
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਵਾਕ ਅਤੇ ਹੁਕਮੀ ਵਾਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ ਅਤੇ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਅਤੇ ਦਸ ਹੁਕਮੀ ਵਾਕ ਬਣਾਓ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-III

5. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ ਲਿਖੋ।
  - i. ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ
  - ii. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ
  - iii. ਮੋਬਾਇਲ ਦੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀਆਂ
6. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਖਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੱਠ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ-
  - i. ਉੱਚੀ ਦੁਕਾਨ ਫਿੱਕਾ ਪਕਵਾਨ
  - ii. ਸਹਿਜ ਪੱਕੇ ਹੋ ਮੀਠਾ ਹੋਵੇ
  - iii. ਇੱਕ ਅਨਾਰ ਸੌ ਬਿਮਾਰ

- iv. ਹੰਕਾਰਿਆ ਸੋ ਮਾਰਿਆ
- v. ਚਿੰਤਾ ਚਿਖਾ ਬਰਾਬਰ
- vi. ਦਾਲ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਹੋਣਾ
- vii. ਘਰ ਦਾ ਭੇਤੀ ਲੰਕਾ ਢਾਹੇ
- viii. ਜਿਹੜੇ ਗੱਜਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵਰਦੇ ਨਹੀਂ
- ix. ਇੱਕ ਅਨਾਰ ਸੋ ਬਿਮਾਰ
- x. ਆਪ ਕੁੱਚਜੀ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼

ਸੈਕਸ਼ਨ-IV

7. ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇ।
8. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੱਠ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ~~ਕਿ~~ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ—

- i. ਉਂਗਲ ਕਰਨੀ
- ii. ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਰੜਕਣਾ
- iii. ਸਿਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ
- iv. ਲਾਲ ਪੀਲਾ ਹੋਣਾ
- v. ਧੱਕਾ ਲਗਾਣਾ
- vi. ਈਦ ਦਾ ਚੰਦ ਹੋਣਾ
- vii. ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ
- viii. ਉੱਡਦੇ ਫਿਰਨਾ
- ix. ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਣਾ
- x. ਉਸਤਾਦੀ ਕਰਨੀ

Paper Code: 9203

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121202	BARL-2421 ✓
Bachelor of Science (Non-Medical)	121302	BSNL-2421 ✓
Bachelor of Science (Medical)		BSML-2421 ✓
Bachelor of Science (Economics)		BECL-2421
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-2421 ✓
Bachelor of Commerce	121102	BCRL-2421
Bachelor of Business Administration	121702	BBRL-2421
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509502	BBML-2421

Semester- II

Course Title: Punjabi (Compulsory)

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ **16** ਅੰਕ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-1

1. 'ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਆਏ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।
2. 'ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਬੋਲਦ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-II

3. 'ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ' ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।
4. 'ਸ: ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਇਕ-ਬਿੰਬ ਉਸਾਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-III

5. ਸ਼ਬਦ ਬਣਤਰ ਤੇ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
6. 'ਨਾਂਵ' ਤੇ 'ਕਿਰਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-IV

7. ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲੀਆਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ।

8. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਤੇ ਅਖਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਅੱਠ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਤੇ ਵਾਕ ਬਣਾਓ।

ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਉਣਾ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ, ਕਾਇਆ ਪਲਟਣੀ, ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਜਾਣਾ, ਕਿਸਮਤ ਸੜ ਜਾਣੀ, ਕੰਨ ਖਾਣੇ, ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਚੰਗੀ ਦਿਨ ਵਿਹਾਰ ਮੰਦੀ, ਅੱਖਾਂ ਅੰਨੀ ਨਾਂ ਚਿਰਾਗੋ, ਸੱਪ ਵੀ ਮਰ ਜਾਏ ਲਾਠੀ ਵੀ ਬੱਚ ਜਾਏ, ਸੋ ਦਿਨ ਚੋਰ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧ ਦਾ, ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖਵਾਜੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਡੱਡੂ।

KMV II

New Library

24/5/25

Paper Code: 2102

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121202	BARL-2421 ✓
Bachelor of Science (Non-Medical)	121302	BSNL-2421
Bachelor of Science (Medical)		BSML-2421
Bachelor of Science (Economics)		BECL-2421 ✓
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-2421
Bachelor of Commerce	121102	BCRL-2421
Bachelor of Business Administration	121702	BBRL-2421
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509502	BBML-2421

Semester- II

Course Title: Punjabi (Compulsory)
(300)

Time Allowed: 3 Hours**Max Marks: 70**

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-।

1. 'ਪੇਮੀ ਦੇ ਨਿਆਣੇ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।
2. 'ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਬੋਲਦ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-II

3. 'ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ' ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।
4. 'ਸ: ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਇਕ-ਬਿੰਬ ਉਸਾਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-III

5. ਸ਼ਬਦ ਬਣਤਰ ਤੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
6. 'ਨਾਂਵ' ਤੇ 'ਕਿਰਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-IV

7. ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਿਉਂਸੀਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲੀਆਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ।

8. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਤੇ ਅਖਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਅੱਠ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਤੇ ਵਾਕ ਬਣਾਓ।

ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਉਣਾ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ, ਕਾਇਆ ਪਲਟਣੀ, ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਜਾਣਾ, ਕਿਸਮਤ ਸੜ ਜਾਣੀ, ਕੰਨ ਖਾਣੇ, ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਚੰਗੀ ਦਿਨ ਵਿਹਾਰ ਮੰਦੀ, ਅੱਖੋਂ ਅੰਨੀ ਨਾਂ ਚਿਰਾਗੋ, ਸੱਪ ਵੀ ਮਰ ਜਾਏ ਲਾਠੀ ਵੀ ਬੱਚ ਜਾਏ, ਸੋ ਦਿਨ ਚੋਰ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧ ਦਾ, ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖਵਾਜੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਡੱਡੂ।

Paper Code: 2108

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121202	BARL-2431 ✓
Bachelor of Science (Non-Medical)	121302	BSNL-2431 ✓
Bachelor of Science (Medical)		BSML-2431 ✓
Bachelor of Science (Economics)		BECL-2431 ✓
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-2431 ✓
Bachelor of Commerce	121102	BCRL-2431
Bachelor of Business Administration	121702	BBRL-2431
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509502	BBML-2431
Bachelor of Science (Medical Laboratory Technology)	509702	BMLL-2431 ✓
Bachelor of Arts (Journalism and Mass Communication)	116402	BJML-2431 ✓
Bachelor of Science (Fashion Designing)	119602	BFDL-2431
Bachelor of Science (Home Science)	119702	BHSL-2431 ✓
Bachelor of Computer Applications	117902	BCAL-2431
Bachelor of Science (Information Technology)	118002	BITL-2431
Bachelor of Science (Bio-Technology)	120602	BBTL-2431 ✓

Semester- II**Course Title: Punjab History and Culture****(50)****Time Allowed: 3 Hours****Max Marks: 70**

Note: Attempt 5 questions in 1000 words each, selecting one question from each section. Fifth question can be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section-A

1. What do you know about the impact of Alexander's invasions on the Punjab?
2. Discuss the civil and military administration of Chandra Gupta Maurya.

Section-B

3. Describe the achievements of the Kushan rulers in Punjab with special reference to Kanishka.
4. Describe the social and economic conditions of the people during Gupta age.

Section-C

5. Discuss the political conditions of the Punjab during rule of Harshvardhana. Also write down his military conquests.
6. Write down socio-cultural History of Punjab from 7th to 1000 A.D.

Section-D

7. What do you know about the development of education in Punjab in ancient times?
8. Discuss the development of art and architecture in Punjab during ancient period of History.

Hindi version

नोट : पांच प्रश्नों का उत्तर दें। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 1000 शब्दों में देना है। हर एक सैक्शन में से एक प्रश्न करना जरूरी है, पांचवा किसी भी सैक्शन में से कर सकते हैं। प्रत्येक प्रश्न 14 अंक का है।

सैक्शन—ए

1. सिकंदर के आक्रमणों के पंजाब पर प्रभाव के बारे में आप क्या जानते हैं?
2. चन्द्रगुप्त मौर्या के नागरिक एवं सैन्य शासन व्यवस्था की चर्चा करें।

सैक्शन—बी

3. कनिष्क के विशेष संदर्भ में पंजाब में कुषाण शासकों की उपलब्धियों का वर्णन करें।
4. गुप्त युग के दौरान लोगों की सामाजिक और आर्थिक स्थितियों का वर्णन करें।

सैक्शन—सी

5. हर्षवर्धन के शासन काल के दौरान पंजाब की राजनीतिक स्थिति पर चर्चा करें। हर्षवर्धन की सैनिक विजयों पर भी लिखें।
6. 7 वीं से 1000 ई. तक पंजाब का सामाजिक—सांस्कृतिक इतिहास लिखिए।

सैक्शन-डी

7. प्राचीन काल में पंजाब में शिक्षा के विकास के बारे में आप क्या जानते हैं?
8. प्राचीन इतिहास में पंजाब में कला और वास्तुकला के विकास पर चर्चा करें।